

**Projekt MPSV
CZ.1.04/5.1.00/81.00010**

**“Inovacemi k prevenci pracovního vykořisťování EU občanů”
Studijní cesta v rámci KA 01
Konaná dne 16 – 18. 6. 2014, Vídeň (Rakousko)**

Závěrečná analýza zpráv ze studijní cesty

Seznam účastníků – expertů za ČR

Ministerstvo práce a sociálních věcí - 2 zástupci
Ministerstvo vnitra - 1 zástupkyně
Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský a Karlovarský kraj - 1 zástupkyně
Generální ředitelství cel - 1 zástupce
Úřad práce ČR - pobočka hl. m. Praha - 1 zástupkyně
IOM Praha 1 - zástupce
Diakonie ČCE – SCSP - 1 zástupkyně

Cíl studijní cesty

- Výměna zkušeností v oblasti prevence pracovního vykořisťování s rakouskými partnery (státní kontrolní orgány i nestátní zařízení).
- Identifikace funkčních nástrojů a mechanismů prevence pracovního vykořisťování občanů EU v Rakousku.
- Analýza a přenos zkušeností a příkladů dobré praxe do České republiky.

Seznam institucí navštívených v rámci studijní cesty

- 1. Bundesministerium für Arbeit, Soziales und Konsumentenschutz (dále jen “BMASK”) - Rakouské ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů - oficiální rakouský partner projektu**

Kontakt: Ms. Eva FEHRINGER (Tel.: ++43 (0)664 – 81 31 732)
Adresa: 1040 Wien, Favoritenstraße 7 (U1 Taubstummengasse)
Odkaz: <https://www.bmask.gv.at/site/Kontakt>
Facebook: <https://www.facebook.com/sozialministerium>

Na pracovní schůzku s BMASK byli přizváni také experti z rakouských institucí, které spadají pod BMASK – zástupci inspektorátů práce, zástupce pro EU a pracovní politiku, rakouského Úřadu práce a Ministerstva zahraničních věcí.

Popis činností BMASK

Rakouské ministerstvo práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů (BMASK) působí zejména v oblastech sociální politiky, sociálního pojištění, dlouhodobé péče a iniciativ pro lidi s postižením, důchodové politiky, pracovního trhu, pracovní legislativy, zdraví a bezpečnosti spotřebitelů a jejich ochrany. Dále poskytuje velkou škálu služeb v této oblasti.

V rámci BMASK funguje **pracovní skupina „Task Force“ zabývající se pracovním vykořisťováním** (dále jen „Skupina“). Jedním z důležitých úkolů Skupiny je naučit kompetentní aktéry rozpoznávat pracovní vykořisťování. Do Skupiny jsou začleněny další zainteresované rakouské instituce (inspektoráty práce, finanční policie, nevládní instituce, EURES, ministerstvo vnitra, ministerstvo financí, justice, sociální partneři, a další. Skupina zahrnuje lidi zejména z praxe (inspektoráty práce, nevládní organizace apod.) – cílem není velká skupina.

Z pracovních jednání Skupiny je vypracována souhrnná závěrečná zpráva a každé tři roky je předkládána vládě. Tato zpráva obsahuje doporučení a definice ohledně nových zákonů, které se vytvářejí v rámci této problematiky.

V roce 2014 byl v rámci Skupiny vytvořen stručný **seznam indikátorů** (cca 1 stránka). Popsané indikátory mají v praxi napomoci všem aktérům, co nejpřesněji a nejučinněji rozpoznat znaky pracovního vykořisťování během prováděných kontrol.

Seznam zahrnuje tyto aspekty:

- **Pracovní podmínky** – znaky nevhodných pracovních podmínek, podmínky ubytování.
- **Způsob kontroly** – chování kontrolovaných osob, povědomí o práci, zastrašování.
- **Dokumenty** – chybějící, nekompetentní.
- **Pracovní doba** - délka, přestávky, evidence.
- **Odměna za práci** – nevyplacená mzda, nízká mzda, nelze disponovat se mzdou.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Další informace v seznamu:

- **Jak** může inspektor, celník, atd. co **nejrychleji předat informaci** o zjištěných nedostatcích během kontroly **na policii...**
- **Seznam NNO**, které mohou zasáhnout do procesu při zjištění pracovního vykořisťování.

Podstatné je, aby byla informace co nejdříve předána od úředníka na policii! Důležité je také zjistit, které nestátní organizace a instituce mohou být významné a nápomocné pro přenos těchto informací.

Plné znění viz příloha č. 1 - Ukazatele pro identifikaci případných obětí obchodu s lidmi za účelem pracovního vykořisťování pro úředníky pověřené prováděním kontrol (návrh; 13. června 2014)

Inspektoráty práce

Inspektoráty práce v Rakousku spadají pod BMASK. Centrální inspekce práce se skládá z 8 oddělení. Ty mají ve své gesci tyto oblasti: stavebnictví, hornictví, doprava, technická ochrana práce, pracovní medicína, pracovní hygiena, oddělení EU.

Dále sem patří 19 regionálních inspektorátů práce. Součástí každého je i medicínská, hygienická služba a 1 je pro oblast stavebnictví. Např. Oblastní inspektorát práce pro oblast stavebnictví má stejné oprávnění jako mají OIP v ČR. Oblastní inspektoráty práce (OIP) v ČR nemají samostatný inspektorát pro stavebnictví, ale na každém OIP jsou inspektoři pro oblast stavebnictví. Pokud dochází k nutnosti posouzení komplikovanější pracovněprávní problematiky, není výjimkou spolupracovat v této oblasti s fundovanějšími inspektory pracovních vztahů a podmínek. Na dotaz, zda mají možnost spolupracovat obdobným způsobem, byla odpověď negativní.

Ministerstvo zahraničních věcí Rakouska

Při Ministerstvu zahraničních věcí existuje mezinárodní koordinační skupina pro obchod s lidmi - „**Task Force against Human Trafficking**“.

Skupina je členěna na 3 úrovně: 1. obchod s dětmi (spadá pod Ministerstvo pro rodinu), 2. obchod se ženami (spadá pod Ministerstvo pro ženy), 3. pracovní vykořisťování (spadá pod BMASK).

Členy skupiny jsou všechna ministerstva, policie a nevládní organizace. Pracovníci z praxe podávají reálný obraz o tom, zda jsou zákony zacílené správným směrem. Je kladen důraz na správné definice pojmů, např. pracovní

vykořisťování, obchod s lidmi, nucená práce. Cílem je dostat do povědomí široké veřejnosti skutečný obsah.

Závěr

Oblastí týkající se problematiky pracovního vykořisťování pracovníků se na BMASK zabývá několik oddělení (odd. pracovně-právní, odd. pro EU a pracovní politiku). Podřízenými orgány jsou inspektoráty práce.

V rámci BMASK pracuje mezíresortní skupina pro potírání pracovního vykořisťování. Cílem skupiny je boj proti pracovnímu vykořisťování, zvyšování povědomí o možnostech pracovního vykořisťování, vypracování koncepce a strategie, a nastavení účinného mechanismu, který by pomohl eliminovat výskyt případů pracovního vykořisťování. Zástupci zmínili potřebu úzké koordinace mezi všemi institucemi a partnery zabývající se prevencí a bojem proti pracovnímu vykořisťování a obchodování s lidmi, a to subjekty jak státními, tak nestátními, zabývajícími se prevencí a kontrolou (represí).

Z pohledu pracovního vykořisťování jsou v Rakousku nejrizikovější tyto sektory - stavebnictví, zemědělství, pečovatelské služby a práce v domácnostech. Pracovníci pocházejí většinou ze zemí EU. Zejména jde o pracovníky z Rumunska, Bulharska, Slovenska, Polska a ČR. Neexistují však žádná oficiální statistická data.

V Rakousku jsou mzdy a platy v 90% upraveny v kolektivních smlouvách. V případě nedodržování ustanovení hrozí zaměstnavatelům sankce od 1000 do 5 000 EUR. Lze využít i zákaz činnosti nebo kauce na zajištění.

Rakousko se potýká s problémem pracovního vykořisťování (oblast vyplácení mzdy, výše platů) zejména u vyslaných pracovníků ze zahraničí. V Rakousku pro vyslané zahraniční pracovníky platí také ustanovení upravená v kolektivních smlouvách. Problémy nastávají často u zahraničních zaměstnavatelů, kdy je komplikované potrestat tyto zaměstnavatele v zahraničí. Možné zlepšení by přinesla novela Směrnice o vysílání zaměstnanců, která by měla být závazná pro všechny země EU a měl by být umožněn i výkon trestu. Zde je prostor pro jednání na mezinárodní úrovni k odstranění dané bariéry.

V roce 2011 byla zavedena tzv. úřední kontrola mezd, aby nedocházelo k sociálnímu – mzdovému dumpingu. Kontroly jsou cíleny na místní i zahraniční zaměstnance a jejich srovnatelné podmínky. Kromě mezd jsou kontrolovány odvody na sociálním a zdravotním pojištění.

Prokázání naplnění skutkové podstaty pracovního vykořisťování je problematické, neboť oběti často nevypovídají. Dané situace vyžadují rozsáhlé vyšetřování. Oběti se často necítí oběťmi, odmítají vypovídat i z obavy o svoji následnou perzekuci. Je velmi obtížná jejich motivace. Často vypovídají, že mají vyšší mzdu než ve skutečnosti, aby zamílžili své současné postavení.

U sexuálního vykořisťování je zaznamenán výrazný posun, jak při identifikaci, tak v následném procesu dané kauzy.

Speciální postavení mají pracovníci v domácnostech. Na tento druh výkonu práce existuje v Rakousku speciální zákon, neboť postavení těchto pracovníků není řešeno v kolektivních smlouvách. V diplomatických službách se objevují problémy, proto se do řešení zapojilo i Ministerstvo zahraničních věcí s programem „nulové tolerance“ k pracovnímu vykořisťování. Při prodlužování dokladů musí pracovník přijít osobně a dokládat splnění různých podmínek.

Dovolenkové pokladny fungují v Rakousku v oboru stavebnictví. Jedná se o fond, do kterého jsou zaměstnanci pracující ve stavebnictví povinni platit stanovenou část mzdy. Z fondu jsou vypláceny prostředky při čerpání dovolené. Výhodou tohoto institutu je, že není zatěžován zaměstnavatel, jehož zaměstnanec čerpá dovolenou.

2. Bundeskriminalamt – Sub Department 3.4. Trafficking in Human Beings and Alien Smuggling – Spolková kriminální police – Odbor 3.4. Obchod s lidmi a pašování

Kontakt: Ms. Eva PLANK-SANDHOFER (Tel.: ++43 (0)664 - 83 77 005)

Adresa: 1090 Wien, Josef-Holaubek-Platz 1 (U4, U6 Spittelau)

Odkaz: <http://www.bmi.gv.at/cms/bk/news/start.aspx>

Popis činnosti instituce

Bundeskriminalamt je národním a mezinárodním kontaktním místem pro policejní spolupráci a instituce zabývající se celostátním bojem proti trestné činnosti. Kriminální policie je ústředím pro všechny státní kriminální policejní úřady a policii prostřednictvím podřízených asistenčních služeb, služby podpory a

kontroly. Mezi hlavní činnosti útvaru 3.4 patří celostátní odhalování trestných činů v oblasti nelegální migrace, obchodování s lidmi a orgány, pracovní vykořisťování, podvody s vízy a fiktivní sňatky.

V rámci instituce jsou sbírány všechny informace z Interpolu, krizových center, policejních stanic i od obyvatel. Je vedena podrobná databáze s přísnou ochranou dat. Funguje zde tzv. ohlašovací linka a e-mailové adresy jsou v němčině i angličtině. Jedná se o informace poskytované státem se zabezpečenou ochranou. Lze zasílat i anonymní oznámení. U obětí je zajištěna anonymita mj. tím, že podepisují formulář, kde se neuvádí žádná adresa.

Na rozdíl od ČR, kdy jsou linky pomoci zpravidla financovány ze státního rozpočtu, ale v praxi provozovány příslušnými neziskovými organizacemi, je v Rakousku situace jiná. Systém linek pomoci je doplněn i o jednu státní: Bundeskriminalamt provozuje telefonní ohlašovací linku, také využívanou jako linku pomoci /+43-(0)1-24836-85383/, disponuje i emailovou adresou, na kterou je možné se obrátit (menschenhandel@bmi.gv.at, humantrafficking@bmi.gv.at). Počet emailů je cca 80 za rok. Větší počet volajících a píšících je spojován s medializací tématu a aktuálně řešenými případy.

Kriminální policie se také zabývá rozkrýváním organizovaných skupin, nutící zejm. rumunské občany (handicapované, ze sociálně znevýhodňujícího prostředí) k žebřání. Kriminální policie se inspirovala praxí v jednom z německých měst. Občané, aby nepodporovali financemi v hotovosti žebřající osoby, které výdělek odvádí pachatelům, si mohou koupit tzv. „kupony“. Občané pak rozdávají kupony žebřícím osobám. Žebřající osoby mohou kupony proměnit za služby u neziskových organizací apod. Návrh je však kritizován vzhledem ke skutečnosti, že žebřající osoba nebude mít v tomto systému možnost poslat hotovost např. rodině do země původu.

Závěr:

Během schůzky na kriminální policii byla zmíněna jako zásadní potřeba kvalitní fungování tzv. referenčního systému. V něm hraje nezbytnou roli i neziskový sektor. Spolupráce mezi státním a neziskovým sektorem je v Rakousku na dobré úrovni, kdy některé organizace nefungují pouze na projektové bázi, ale mají garantováno na základě smlouvy mandatorní financování vycházející ze zákona. To se týkalo například center pro asistenci (psychologickou, právní, zdravotní, ubytovací atd.) určených pro ženy (LEFÖ/IBF – Intervention Centre for Trafficked Women) a pro muže (MEN - Health Center for Men and Boys). Obě centra jsou schopny díky dlouhodobé podpoře poskytovat komplexní kvalitní péči obětem.

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

3. LEFÖ/Interventionsstelle für Betroffene des Frauenhandels

Kontakt: Ms. Evelyn PROBST (ibf@lefoe.at; Tel.: ++43 (0)1 7969298)

Adresa: 1040 Wien, Floragasse 7A/7 (U1 Taubstummengasse)

Odkaz: <http://www.lefoe.at/index.php/IBF.html>

Popis činnosti instituce

LEFÖ je intervenční centrum pro ženy založené v roce 1985 latinskoamerickými ženami žijícími v exilu v Rakousku. LEFÖ je v Rakousku průkopníkem v oblasti práce s migrujícími ženami postižených obchodováním a snaží se reagovat na jejich různorodé potřeby. Práce LEFÖ je založena na účasti, posílení a sebeorganizaci migrujících žen. Poskytuje právní poradenství, podporu v psychosociální oblasti a při zdravotních problémech a také podporuje integraci marginalizovaných žen.

V roce 2013 mělo centrum 260 klientek, včetně dětí. Z toho třetina byla vykořisťována v domácnosti. V azylovém bydlení disponují s 18 místy, za rok tj cca 80 klientů. Organizace se snaží spolupracovat s firmami a zaměstnavateli, kteří by jejich klientky zaměstnali (např. hotel Hilton). Bohužel se tato myšlenka nedaří naplňovat. Další pomoc je klientkám organizace poskytována pomocí zajištění rekvalifikačních či vzdělávacích kurzů. Organizace je financována z Ministerstva vnitra a z Ministerstva pro ženy. Z toho plyne, že je zajištěno pravidelné financování, a tudíž i jistota udržitelnosti programů. Organizace nemusí čelit obavám, že jejich činnost nebude moci pokračovat v budoucnu.

Závěr

Zajímavá byla informace o probíhající studii zabývající se problematikou pracovního vykořisťování prováděnou mezi Rakouskem a Maďarskem. Tento pilotní projekt se bude prezentovat v říjnu 2014. Dalšími nástroji v boji proti vykořisťování je dle zástupců LEFÖ pořádání informačních kampaní, televizních kampaní, a formou krátkých shotů.

Činnost LEFÖ je srovnatelná s činností organizace La Strada (pracující hlavně se ženami - s oběťmi v sexbyznysu) a Charitou ČR (projekt Magdala pracující se ženami, včetně dětí, soustředí se na celou rodinu, pracují i s oběťmi domácího násilí apod.).

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

4. Bundesarbeitskammer - Spolková komora práce

Kontakt: Mr. Johannes PEYRL (Johannes.peyrl@akwien.at, Tel.: ++43 (0)1 501 65 2687

Adresa: Arbeiterkammer Wien, 1040 Wien, Prinz-Eugen-Straße 20-22,
Sitzungssaal 5 (Tramway D Plößlgasse)

Odkaz: <http://www.arbeiterkammer.at/index.html>

Popis činnosti instituce

Spolková komora práce zastupuje všechny zaměstnance v Rakousku jak při individuálním, tak při kolektivním zastupování. Povinný příspěvek zaměstnanců činí 0,5 % z hrubé mzdy. Komora práce je také připomínkovým místem při schvalování zákonů. V oblasti obchodování s lidmi poskytují zejména právní poradenství a dále nabízí kvalitní pomoc v případě sporů zaměstnanců se zaměstnavateli. Pracovní komora si uvědomuje potřebu potírat pracovní vykořisťování a nelegální zaměstnávání, proto financuje organizaci UNDOK, která aktivně vyhledává a nabízí pomoc nelegálně pracujícím cizincům (jak vypovídá název, tak především tzv. “undocumented migrants”).

UNDOK je bezplatným centrem pro ty, kteří vykonávají nelegální práci, tzn. pro nelegálně pobývajících i nelegálně pracujících. Heslo centra zní „Máte práva, i když jste bez dokladů“.

Závěr

Migranti, kteří pracují nebo pobývají v zemi nelegálně (bez pracovní smlouvy, pobytového oprávnění), jsou snadno zneužitelní a mohou se stát obětmi pracovního vykořisťování či obchodu s lidmi. Mohou mít strach ze sankcí, ze ztráty pobytového oprávnění či ztráty práce, často také nevědí o svých právech a povinnostech. Rakouská komora práce je oficiálním místem, kde lidé získají právní poradenství a informace o následcích a rizicích při výkonu nelegální činnosti v Rakousku. Podpora je poskytována bezplatně.

5. ICMPD - International Centre for Migration Policy Development

Kontakt: Ms. Brigitte Stevkovski (Tel.: ++43 (0)699 – 14 20 29 46)

Adresa: 1010 Wien, Gonzagagasse 1 (U1, U4 Schwedenplatz; Tramway 1,2)

Odkaz: <http://www.icmpd.org/>

Popis činnosti instituce

Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (ICMPD) bylo založeno v roce 1993 v Rakousku a Švýcarsku. ICMPD je mezinárodní výzkumná organizace, která pracuje v oblastech souvisejících s migrací. Hlavní činností je implementace projektů, každý rok v počtu cca 60 projektů. Prostřednictvím svých šesti kompetenčních center v členských státech EU a řadou partnerů, zajišťuje ICMPD odborné znalosti při řešení otázek migrace. Činí tak použitím 3 pilířů holistického přístupu: výzkum, budování kapacit a migrační dialog. Zabývá se také oblastí obchodu s lidmi.

Účelem ICMPD je podporovat inovativní, komplexní a udržitelné politiky v oblasti migrace a zajišťovat tzv. „service exchange mechanism“ mezi vládami a organizacemi.

Závěr

ICMPD ve svých publikacích zmiňuje a doporučuje potřebu komunikace a spolupráce.

6. MEN – Health Centre for Men and Boys

Kontakt: Mr. Markus ZINGERLE (Tel.: ++43 (0)1 60 191 – 5454)

Adresa: 1100 Wien, Kundratstraße 3 (Sozialmedizinisches Zentrum Süd), Bus 7A Franz-Josef-Spital, Tramway 1 Davidgasse/Knöllgasse

Odkaz: <http://www.men-center.at/>

Popis činnosti instituce

Nezisková organizace MEN je od roku 2013 centrem, které má zaregistrovanou sociální službu, azylové domy, pracuje s oběťmi obchodu s lidmi a vykořisťování, a to s muži či páry. Centrum zajišťuje klientům materiální podporu a rozvoj potřebných dovedností a využívá spolupráce s dalšími organizacemi. Jedním z důležitých cílů organizace je umožnit klientům, aby uměli uplatňovat svá práva.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Možnosti podpory jsou zejména bezpečné útočiště, materiální podpora, psychosociální pomoc, zprostředkování lékařské pomoci, právní poradna. Mužští klienti jsou často rezignovaní, proto se pracovníci MEN snaží dávat mužům naději a podporu, tak aby se jejich situace mohla změnit.

Závěr

Od roku 2013 působí organizace MEN v oblasti poskytování služeb obchodovaným mužům a také rozvíjí svoji činnost v oblasti poradenství. Snahou je zajistit lepší identifikaci mužských obětí. MEN disponuje nouzovým ubytovacím střediskem s kapacitou pro 1-2 osoby. Organizace MEN sepsala a vytvořila studii na téma „Muži jako oběti obchodování s lidmi“ dostupnou na internetových stránkách:

http://www.men-center.at/typo2013/typo3/fileadmin/resources/downloads/Male_victims_of_human_trafficking_in_Austria.pdf.

7. Finanzpolizei – Finanční policie

Kontakt: Mr. Stefan LIENHART (Tel.: ++43 (0)50233 554290; mobil: 0664 88494747)

Adresa: 1030 Wien, Hintere Zollamtsstraße 2b (U3, U4 Landstraße)

Odkaz: <https://www.bmf.gv.at/>

Popis činnosti instituce

Finanční policie vznikla 1. 7. 2013 přeorganizováním několika složek. Zaměstnává 500 pracovníků v 5 regionech a má 45 kontrolních týmů. Spadá pod Ministerstvo financí. Policisté vykonávají činnost beze zbraní, v uniformě či v civilu.

Finanční policie se zaměřuje na potírání nelegálního zaměstnávání (u všech osob), potírání sociálních a mzdových rozdílů, kontrolu sázek a automatů, potírání nelegálního výkonu živností, šetření sociálních podvodů a ve spolupráci s finančními úřady na dohled nad vybíráním daní a sociálních dávek. Provádí také kontrolu minimální mzdy dle kolektivních smluv, vyšetřuje trestné činy související s podvody na sociálním pojištění. Ty předávají přímo státnímu zastupitelství.

Kontrolují i registrační pokladny a doklady s tím související (vydávané faktury, účtenky). Finanční policie disponuje online přístupy do evidencí, které při kontrolách využívá. Po provedení kontroly je sepsán protokol a postoupen příslušnému úřadu. Pokuty policie již neukládá.

Závěr

Finanční policie provádí kontroly v rámci firem, obchodních institucí a detašovaných pracovišť, jakož i kontroly pracovníků z EU/EHP tak, aby bylo zajištěno, že neexistují žádné případy nedoplatků podle zákona proti mzdovému dumpingu a sociálnímu dumpingu.

V roce 2013 bylo provedeno 36 776 kontrol v oblasti zaměstnávání, při nichž bylo zkontrolováno 75 399 osob. Z toho bylo v 1 678 případech zjištěno porušení pracovněprávních vztahů, v 3 379 případech porušení zaměstnávání cizinců a v 4 411 případech porušení v oblasti sociálního pojištění.

8. IOM Vienna (International Organisation for Migration)

Kontakt: Ms. Kathie KLAFFENBÖCK (kklaffenboeck@iom.int; Tel.: ++43 (0)1 585 33 22 46

Adresa: 1010 Wien, Nibelungengasse 13/4 (U2 Museumsquartier)

Odkaz: <https://www.iom.int/cms/home>

Popis činnosti instituce

IOM je přední mezivládní organizace v oblasti migrace a úzce spolupracuje s vládními, mezivládními a nevládními partnery. IOM zajišťuje řádné a humánní řízení migrace, podporuje mezinárodní spolupráci v otázkách migrace, poskytuje pomoc při hledání praktických řešení problémů migrace a humanitární pomoci migrantům v nouzi, včetně uprchlíků.

Závěr

Rakouský IOM se do spolupráce v dané problematice zapojuje přímo, například implementací tzv. dobrovolných asistovaných návratů. Nabídka možnosti bezplatného a důstojného návratu do vlasti, ideálně s reintegračním příspěvkem, je pro mnoho obětí (nebo případných obětí) zajímavou variantou. Míra informovanosti o této možnosti je podle zjištění vyšší než v České republice.

Diskutováno bylo i další zásadní téma a to pomoc obětem. Zde je třeba konstatovat, že oběti mohou v Rakousku využívat ve srovnání s Českou republikou o něco komplexnější a štedřejší asistenční služby. Přesto se ale podobně jako v České republice příliš nedaří získávat od obětí svědectví, důkazy a potřebné informace, které by pomohly ve vyšší míře trestně postihnout pachatele.

Seznam důležitých zákonů upravující oblast pracovní vykořisťování v Rakousku

- Zákon o mzdovém a sociálním dumpingu (Lohn und Sozialdumping-Bekämpfungsgesetz LSDB-G). Plné znění v NJ viz příloha č. 3, příloha č. 6.
- Zákon upravující kontrolu pracovního vykořisťování – ten jsem nezjistila.
- Trestní zákoník (Strafgesetzbuch, Kundmachungsorgan, BGBl. Nr. 60/1974 zuletzt geändert durch BGBl. I Nr. 116/2013) Obchodování s lidmi **§ 104a.** (1) Každá osoba, která rekrutuje dospělé osoby s úmyslem, že budou zneužity (Abs. 3), za použití nekalých prostředků (Abs. 2) proti této osobě, doma nebo jinak přijímá, přepravuje bude potrestána odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Plné znění viz příloha č. 4 a příloha č. 5.
- Zákon o cizinecké policii (FPG = Fremdenpolizeigesetz)
- Zákon o zaměstnání cizinců (AuslBG = Ausländerbeschäftigungsgesetz) obsahuje ustanovení o postihu zaměstnavatele:
 - § 116 FPG:** vykořisťování cizince:

Kdo s cílem zajistit si kontinuální zisk vykořisťuje cizince s úmyslem obohatit sebe nebo třetí osobu za využití závislosti cizince, který se na území zdržuje v rozporu se zákony, nemá povolení k zaměstnání, nebo se nachází v jiné situaci spočívající v závislosti, bude potrestán až 3 lety odnětí svobody.

Kdo prostřednictvím tohoto činu postaví cizince do situace nouze, nebo vykořisťuje větší počet cizinců, bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 5 let.

Pokud čin zapříčinil smrt cizince, bude potrestán odnětím svobody na 1 až 10 let.
 - § 28 AuslBG** upravuje správně-právní postih pro zaměstnavatele, který zaměstnává cizince v rozporu s různými ustanoveními AuslBG (např. bez potřebného povolení k zaměstnání, červeno-bílo-červená karta atd. nebo nedisponuje potřebným povolením k pobytu - rodinný příslušník EU občana atd.) – pokuta až 50 000 EUR.

Důležité odkazy na rakouské dokumenty

Austrian combat against human trafficking / Austrian Task Force

<http://www.bmeia.gv.at/en/foreign-ministry/foreign-policy/human-rights/main-human-rights-issues/combating-trafficking-in-human-beings.html>

Verification of wage level

http://www.sozialministerium.at/siteEN/Labour/Labour_Law/Verification_of_wage_level/

Analýza obecných závěrů

Analýza zprávy ze studijní cesty do Rakouska vychází ze zpráv účastníků studijní cesty a dostupných dokumentů získaných od rakouského partnera projektu.

V Rakousku se problémem pracovního vykořisťování a jeho prevencí intenzivněji zabývají v posledních 5 letech, a to jak z pohledu trestního řízení, tak i z pohledu správních činností.

Kontrolní činnost (včetně ukládání sankcí) v oblasti pracovněprávních vztahů, zaměstnávání cizinců a boje proti nelegální práci v Rakousku provádí několik kompetentních orgánů, což je obdobné jako v České republice.

Pracovní vykořisťování se v Rakousku projevuje zejména ve stavebnictví, lesnictví, pečovatelských službách a při pomoci v domácnostech. Nejčastější oběti pracovního vykořisťování jsou pracovníci ve stavebnictví ze Srbska a Rumunska. V gastronomii jsou to občané z Číny; v turismu převážně občané Maďarska, Rumunska a Bulharska. Při práci v domácnostech převažují pracovníci z Asie.

Prokázání naplnění skutkové podstaty pracovního vykořisťování je problematické, neboť oběti často nevypovídají. Dané situace vyžadují rozsáhlé vyšetřování. Oběti se často necítí obětmi, odmítají vypovídat i z obavy o svoji následnou perzekuci. Je velmi obtížná jejich motivace. Často vypovídají, že mají vyšší mzdu než ve skutečnosti, aby zamlžili své současné postavení.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

V Rakousku existuje řada nevládních institucí, které pomáhají obětem pracovního vykořisťování či jiných forem. Tyto organizace působí preventivně a často zprostředkovávají kontakt s kontrolními orgány. Také v České republice pracuje mnoho nevládních organizací pomáhající obětem pracovního vykořisťování. Na rozdíl od Rakouska není žádná česká nezisková organizace ze zákona pravidelně financována, a proto dochází často k ohrožení poskytovaných služeb neziskovým sektorem.

Také praxe v Rakousku potvrzuje, že informace o obchodovaných osobách se cílová země dovídá od různých NNO či zastupitelských úřadů ve zdrojové zemi až posléze – např. po návratu oběti domů, když už nehrozí žádné nebezpečí.

Obecně lze sdělit, že preventivnímu přístupu a preventivním nástrojům (např. informační a mediální komunikace, či jiné alternativní přístupy) je třeba věnovat co největší úsilí. Přístup represivní by měl mít především dopad na zaměstnavatele, agenturu práce či osobu zprostředkovatele. Svědčící klienti by neměli být sankcionováni.

V roce 2011 byla zavedena tzv. úřední kontrola mezd, aby nedocházelo k sociálnímu – mzdovému dumpingu. Kontroly jsou cíleny na místní i zahraniční zaměstnance a jejich srovnatelné podmínky, kromě mezd jsou kontrolovány odvody na sociálním a zdravotním pojištění.

Speciální postavení mají pracovníci v domácnostech. Na tento druh výkonu práce existuje v Rakousku speciální zákon, neboť postavení těchto pracovníků není řešeno v kolektivních smlouvách. V diplomatických službách se objevují problémy, proto se do řešení zapojilo i Ministerstvo zahraničních věcí s programem „nulové tolerance“ k pracovnímu vykořisťování. Při prodlužování dokladů musí pracovník přijít osobně a dokládat splnění různých podmínek.

V Rakousku od 1. 7. 2013 funguje Finanční policie, která je speciálním útvarům pro boj proti nelegální práci, sociálním podvodům, při kontrole minimální mzdy dle kolektivní smlouvy a podobně.

Důležitým úkolem bylo vytvořit pro rakouskou vládu studii o obchodování s lidmi v Rakousku. Ze studie vyšlo, že bude zapotřebí zřídit místo, kam by se mohli oběti obracet. Dále byla zdůrazněna potřeba propojení a spolupráce různých organizací. Nejdůležitějším momentem je potřeba zlepšení identifikace obětí. Jak v Rakousku, tak i v ČR je identifikováno méně obětí, než je odhad renomovaných

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

organizací zabývajících se touto oblastí (např. ILO). Navrhovaná řešení ke zlepšení identifikace:

- 1) Zvyšování citlivosti společnosti a veřejného mínění vůči fenoménu obchodu s lidmi.
- 2) Informace pro oběti – zajistit, aby se potřebné informace dostaly k potenciálním obětem. Zvýšení informovanosti o problematice u klíčových pracovníků a institucí

Závěrečná doporučení pro ČR:

- **Ustanovit pracovní skupinu** složenou ze specialistů a expertů se zkušenostmi z praxe, která se bude **zabývat oblastí pracovního vykořisťování (občanů EU/mimo EU) v ČR**. Skupina může pracovat pod záštitou již zřízené meziresortní pracovní skupiny na MPSV Meziresortní orgán pro potírání nelegálního zaměstnávání cizinců (MOPNZC). **Ta se nezabývá pracovníky z ČR a EU, to je zapotřebí změnit**. Cílem a náplní skupiny bude aktuální tematika - co se děje v praxi, řešit kritické oblasti a sektory, kde se pracovní vykořisťování aktuálně vyskytuje. Pracovní skupina bude velmi flexibilní a bude reagovat na aktuální dění v oblasti pracovního vykořisťování. Cílovou skupinou budou jak čeští pracovníci, tak i pracovníci ze zemí EU a mimo EU. Příklad dobré praxe z Rakouska - fungování pracovní skupiny na potírání pracovního vykořisťování při BMASK. Příloha č. 1 - EK-Fragebogen zum Menschenhandel, Beitrag des Sozialministeriums (BMASK), (Darstellung der Arbeitsgruppe Arbeitsausbeutung)
- **Sestavit** ve spolupráci s pracovníky z praxe (OIP, CS, NNO, MV, MF, MZV, MPSV) výstižný **seznam, který by pomohl zainteresovaným orgánům při odhalování znaků pracovního vykořisťování**. Inspirace z Rakouska - **seznam indikátorů** z BMASK. Plné znění viz příloha č. 2 - Ukazatele pro identifikaci případných obětí obchodu s lidmi za účelem pracovního vykořisťování pro úředníky pověřené prováděním kontrol (návrh; 13. června 2014).
- **Zřízení krizového centra pro případy pracovního vykořisťování (pro občany EU/mimo EU)**. Centrum by mělo být podporováno finančně z českých národních zdrojů (MPSV, MV apod.), a to z důvodu dlouhodobé udržitelnosti. Z příkladu dobré praxe z Rakouska bylo zjištěno, že Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti, apod. finančně podporují z národních zdrojů (ne pouze z evropských projektů) dvě rakouské neziskové organizace LÖFE a MEN. Vybrané rakouské neziskové organizace mají garantováno mandatorní financování na základě smlouvy, které je ustanoveno také v zákoně.
- **Založit ohlašovací linku a e-mailovou adresu**, která by v naléhavých situacích pomáhala občanům řešit jejich případy spojené s nelegálním pobytem, prací, apod. Jednalo by se o informace poskytované státem a zabezpečené ochranou dat a soukromí. Mohli by zasílat i anonymní oznámení. Inspirace od rakouského partnera Bundeskriminalamt.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

- V České republice by mohla být **zřízena Finanční policie dle vzoru rakouského modelu**. Orgán by mohl být ustanoven z pracovníků celních úřadů a inspektorátů práce či začleněním do působnosti Celní správy ČR, jako uniformované a ozbrojené složky. Rakouský model zaměřený na ucelenou oblast kontrol, který provádí právě finanční policie, se jeví jako efektivní. Zároveň jde o krátkou dobu její činnosti (vznikla 1. 7. 2013), proto by bylo vhodné po určité době provést zhodnocení dosavadní činnosti finanční policie a dle vypracované analýzy zvážit doporučení pro ČR.
- Inspirace rakouským portálem pro pomoc cizincům viz: <https://www.help.gv.at/Portal.Node/hlpd/public/en> pro portál MPSV www.cizinci.cz
- Situace pracovníků v domácnosti je problematická – jedná se o skrytou práci, kterou není možné kontrolovat. Doporučení pro ČR naplánovat výzkum o pracovnících v domácnosti v ČR. Možná inspirace z Rakouska – organizace LÖFE atd.
Odkaz: <http://www.clovekvtsni.cz/cs/clanky/vite-kdo-vam-doma-uklizi-migrantky-a-placena-prace-v-domacnosti>.

Rakouští partneři v projektu

- **Ritzberger-Moser Anna**; Head of Labour Law and Labour Inspection Department, Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection; anna.ritzberger-moser@sozialministerium.at
- **Piffl-Pavelec Susanne**; Head of EU and International Social Policy Unit, Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection; susanne.piffl-pavelec@sozialministerium.at
- **Fehringer Eva**; Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection; eva.fehringer@sozialministerium.at
- **Zwerenz Georg**; Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection; georg.zwerenz@sozialministerium.at
- **Brunner Robert**; Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection (Domestic Work); robert.brunner@sozialministerium.at
- **Ziniel Gerlinde**; Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection (Central Labour Inspectorate); gerlinde.ziniel@sozialministerium.at
- **Haslinger Dietmar**; Labour Inspectorate (Construction), dietmar.haslinger@arbeitsinspektion.gv.at
- **Lacina Christian**; Federal Ministry of Labour, Social Affairs and Consumer Protection (EURES); christian.lacina@sozialministerium.at
- **Ploder Margareta**; Federal Ministry for Foreign Affairs (Task Force against Human Trafficking) ; margareta.ploder@bmeia.gv.at